

THE DAY BEFORE YOU CAME

Benny Andersson ligt op de vloer van de Polar Studios en luistert naar het laatste wat er nog over is van ABBA. Hij sluit zijn ogen. Alle anderen hebben de studio verlaten. Het nummer dat hij zojuist heeft afgerond en waar hij nu op zijn koptelefoon naar luistert, is het ijzige en onheilszwangere 'The Day Before You Came', een synthesizerballade van bijna 6 minuten. 39 jaar lang werd gedacht dat dit het allerlaatste nummer was dat ABBA zou opnemen.

Popsingles moeten kort en krachtig zijn, rond de 3 minuten. Weinig andere popgroepen zouden het in hun hoofd halen om een single uit te brengen die twee keer zo lang duurt, zonder een echt refrein. De muziek in 'The Day Before You Came', opgenomen in de nazomer van 1982, komt van Benny's Yamaha GX-1, een polyfone synthesizer met drie klavieren en een ingebouwde drumcomputer.

Benny's allereerste instrument was een accordeon. De droevige melodieën van de Zweedse accordeonmuziek zijn aanwezig in alle liedjes die hij heeft geschreven. Deze synthesizer is ook een soort accordeon, met zwarte en witte toetsen, maar een accordeon die vanuit de toekomst via de commandobrug van *Star Trek* is binnengestraald.

Een buitenstaander kan zich zeker afvragen over wie 'The Day Before You Came' gaat.

Voor Benny, die de muziek heeft geschreven, gaat het misschien over Frida. Voor Björn, die de tekst heeft geschreven, over

Agnetha. Voor Agnetha, die het lied zingt, over Björn. De relaties en scheidingen van de vier ABBA-leden zijn een veelvoorkomend onderwerp geweest in de roddelpers. Voor Frida, die dit jaar schitterde door afwezigheid om een soloalbum te maken – en in dit nummer alleen een woordeloze bijrol in het achtergrondkoor speelt – gaat het misschien over de samenwerking met Phil Collins, haar nieuwe producer die net het genre heeft uitgevonden dat bekend zal worden als *divorce core*.

ABBA is nooit officieel uit elkaar gegaan. Na hun achtste studioalbum, *The Visitors* uit 1981, en de twee singlereleases *The Day Before You Came* en *Under Attack* het jaar daarop, nam de groep een pauze die steeds langer werd en bijna vier decennia duurde.

‘Ik wilde eerlijk gezegd gewoon een pauze van twee jaar,’ zegt Benny. ‘Iets nieuws proberen. Een musical schrijven. Ik dacht serieus dat we daarna een comeback zouden maken. Ik was er nog helemaal niet klaar mee.’

Volgens Frida was het ‘de wens van de jongens om verder te gaan’ die leidde tot de breuk van ABBA (de ABBA-leden hebben elkaar altijd ‘de jongens’ en ‘de meisjes’ genoemd). Ze zegt dat het moeilijk was om te blijven werken met iemand die je geliefde en echtgenoot is geweest: ‘Natuurlijk beïnvloedde dat de beslissing. Je bent tenslotte ook maar een mens. Het was een moeilijke breuk. Zonder de scheidingen hadden we misschien nog minstens een paar jaar door kunnen gaan, denk ik. Nu voelden we allemaal vooral één groot verdriet.’

Als ‘The Winner Takes It All’ van *Super Trouper* inzicht geeft in de scheiding tussen Agnetha en Björn, dan is ‘When All is Said and Done’ van *The Visitors* het nummer over de scheiding tussen Frida en Benny, hoewel de tekst zoals altijd geschreven is door Björn.

Pete Townshend van The Who wees er in een interview in 1982 op dat ABBA een van de eerste bands was die de problemen van

middelbare leeftijd in hun teksten aan de orde stelde en dat het duidelijk is dat de nummers gaan over wat er tussen de leden speelt.

Toen ‘The Day Before You Came’ werd opgenomen, klonk het alsof het uiteenvallen van de hele band op muziek werd gezet. Vaste geluidstechnicus Michael B. Tretow zegt: ‘Er hing een gevoel van afsluiting in de lucht toen het nummer werd opgenomen.’

Niets was meer hetzelfde in team ABBA. Björn was hertrouwd. De bruiloft met Lena Källersjö had in het diepste geheim plaatsgevonden bij restauranthouder Carl Jan Granqvist in Grythyttan op Driekoningen in 1981. Maar het paar had het landgoed nog niet verlaten of journalisten van over de hele wereld begonnen al met bellen.

Agnetha was druk bezig met haar debuut als filmactrice. In de film *Raskenstam* speelt ze de dochter van een visser die wordt verleid door Gustaf Raskenstam, een beruchte huwelijkszwendelaar die tijdens de Tweede Wereldoorlog meer dan 130 vrouwen van hun geld beroofde.

Haar tegenspeler was Gunnar Hellström, die de film ook registreerde. Gunnar Hellström was een ervaren en knappe acteur die was teruggekeerd uit Hollywood, waar hij had meegewerkt aan tv-series als *Gunsmoke*, *The Cartwright Brothers* en *Dallas*.

De Zweedse pers deed er alles aan om de situatie op de voorpagina's te brengen. Het roddelblad *Hänt i veckan* triomfeerde met de kop ‘Zwangere ABBA-Agnetha weer vrijgezel’. De foto was genomen op de filmset. Maar Agnetha was niet zwanger, dat was haar personage.

‘*Svensk Damtidning* maakte van de gelegenheid gebruik om de “Romance van het jaar” tussen mij en Gunnar Hellström bekend te maken’, schrijft Agnetha in haar autobiografie *Som jag är* (Zoals ik ben). ‘Op de voorpagina de kop “ABBA-Agnetha opgelicht door huwelijkszwendelaar”.’

De roddel ging zo ver dat Agnetha een opiniestuk schreef in

Dagens Nyheter waarin ze schreef dat de gevolgen voor degenen die geld verdienen aan het opzettelijk publiceren van leugens te mild waren. Juridische sancties en boetes werden in principe nooit opgelegd, er volgde hooguit een waarschuwing van de Zweedse Raad voor de Journalistiek. ‘Wat kan het de roddelpers schelen dat er onder aan een pagina van een krant een paar regels staan over dat de Zweedse Raad voor de Journalistiek een bepaalde krant berispt heeft,’ schreef ze.

Vijf weken nadat Björn hertrouwd was, werd het privéleven van de ABBA-leden weer wereldnieuws. Op 12 februari 1981, toen Frida naar de supermarkt ging om melk te kopen, werd ze begroet door krantenkoppen die meldden dat zij en Benny gescheiden waren. Ze herinnert zich dat ze rechtsomkeert maakte en vervolgens een week lang haar huis niet uit kwam. Toen de scheiding tussen Frida en Benny wettelijk rond was, nam Benny alleen een asbak en vier schilderijen mee uit hun huis.

Dit hing dus allemaal in de lucht toen Benny ‘The Day Before You Came’ schreef en het nummer opnam in de Polar Studios. De werktitel van de compositie was ‘Den lidande fågeln’ (De lijdende vogel). Verwijzingen naar vogels komen steeds terug in Benny’s leven als songwriter.

In 1978 nam ABBA-manager Stikkan Anderson een oude bioscoop over en liet daarin de studio bouwen waar Björn en Benny al zo lang van droomden. Het gebouw dat de Polar Studios huisvestte, het statige en 58 meter hoge Sportpalatset, wordt gekenmerkt door vogels en vogelstudies die er werden uitgevoerd. Het bevindt zich bij het bruggenhoofd van de Sankt Eriksbron aan de kant van Kungsholmen. Wanneer je de brug oversteekt, kom je in Vasastan.

Het Sportpalatset werd gebouwd in 1929-1930, midden in de financiële crisis, om verschillende sportactiviteiten te huisvesten,

maar werd verkocht op een executieveiling voordat het af was. Het bevatte een zwembad, tennisbanen, sportzalen en een bioscoop, Rivoli. In het Sportpalatset zaten ook meer dan vijftig appartementen. Helemaal bovenin ligt een maisonnette van drie verdiepingen met een prachtig uitzicht over Stockholm. In 1933 betrok de kunstenaar Bruno Liljefors de maisonnette en woonde er de laatste jaren van zijn leven. Bruno Liljefors, geboren in 1860, was een van de grootste schilders aller tijden in Zweden, en is bekend om zijn afbeeldingen van de Zweedse natuur en wilde dieren.

Hij noemde de etagewoning ‘mijn kleine adelaarsnest’. Hij liet de ramen het hele jaar door open zodat vogels naar binnen konden vliegen en hij ze kon schilderen. Hij voerde ze emmers vis en vlees. Soms lieten de vogels hun voedsel op passerende voetgangers vallen. Sommige bouwden nesten in het appartement. Na de dood van Bruno Liljefors moest de hele verdieping gerenoveerd worden. De vogels bleven nog lang na de dood van de kunstenaar komen. Wanneer je uit de ramen van de Polar Studios keek, zag je ze altijd.

Beneden stroomt het Karlbergkanaal, een van de plekken in Stockholm waar de seizoenen het duidelijkst merkbaar zijn. De takken van de bomen hangen ver over het water. In de lente worden de chlorofylgroene bladeren weerspiegeld in het water van het kanaal, in de zomer ligt het kanaal vol met kajaks en motorboten en in de herfst nemen duizenden Stockholmers en toeristen selfies vanaf Sankt Eriksbron om de gele en rode kleuren van de bladeren vast te leggen. In de winter vriest het kanaal dicht en zijn de voetafdrukken van dappere wandelaars te zien in de sneeuw. Op oudejaarsavond stroomt de brug vol met mensen die weten dat dit de perfecte plek is om het vuurwerk aan de hemel boven Stockholm te bekijken.

‘The Day Before You Came’ werd opgenomen in de laatste week van de tien weken durende Zweedse zomervakantie. De sfeer in de studio en van de muziek was echter zo kil als het bevroren Karlbergkanaal. Het breekbare, ijzige geluid doet denken aan Yoko Ono’s even noodlottige ‘Walking on Thin Ice’, opgenomen door John Lennon in december 1980, de dag voordat hij werd vermoord, en uitgebracht in februari van het jaar daarop.

Toen Benny klaar was met de muziek – naast de Yamaha GX-1 speelt hij de kleine hook op een Minimoog – was het oorspronkelijke plan om de drumcomputer te vervangen door een echte drummer. De slagwerker Åke Sundqvist was toevallig in de A-Studio van de Polar Studios en werd naar Studio B geroepen waar Benny, Björn en Michael B. Tretow aan het werk waren.

Åke Sundqvist voegde hihat, snaredrum en bassdrum toe, maar uiteindelijk werd besloten om de teaser van de drumcomputer te behouden, dat het ijzige gevoel van het geluid versterkt. ‘Het enige andere instrument op het nummer zijn vier roffels van Åke Sundqvist,’ herinnert Benny zich.

Benny’s Yamaha GX-1 was een investering voor de Polar Studios toen die in 1978 werd geopend. In die tijd ging de studio er prat op de modernste opnamestudio ter wereld te zijn. De ambitie was dat ’s werelds grootste artiesten naar het bruggenhoofd van de Sankt Eriksbron zouden komen.

Led Zeppelin gaf er gehoor aan en nam zijn achtste en laatste album, *In Through the Out Door*, op in de Polar Studios in 1979. Op het album speelt de bassist van de band, John Paul Jones, op dezelfde synthesizer als die te horen is in ‘The Day Before You Came’.

Tegenwoordig wordt Polar Studios de studio genoemd waar ABBA al zijn meesterwerken heeft opgenomen, maar dit klopt niet helemaal. De bedoeling met de studio was dat ABBA zelf eindelijk onbepaalde opnametijd zou hebben, maar in werkelijkheid werd de studio meestal verhuurd. Toen ‘The Day Before You Came’

werd gemaakt, was de grote A-studio bezet door de West-Duitse zanger Peter Griffin.

In feite werden de meest succesvolle nummers van ABBA opgenomen onder grote tijdsdruk in eenvoudige studio’s. Toen ABBA begon met opnemen in de Metronome Studio aan de Karlbergsvägen in Vasastan, later omgedoopt tot Atlantis, hadden ze maar één opnamedag per week toegang.

De redding kwam van een andere Bruno uit het Zweedse culturele leven: Bruno Glenmark, musicus en getrouwd met schlagerzangeres Ann-Louise Hanson.

‘ABBA maakte vanaf 1973 naast de studio ook nog gebruik van onze villa in Stocksund voor zijn opnames,’ vertelt Bruno Glenmark. ‘We haalden de wasruimte en de speelkamer van de kinderen weg en bouwden er een studio voor in de plaats. Wanneer Björn ’s ochtends aankwam, was het eerste wat hij zei: “Waar zijn oma’s broodjes?” Ann-Louises moeder bakte altijd broodjes waar hij dol op was. Toen ze met “Waterloo” meededen aan het Eurovisie Songfestival in Brighton, vroeg Agnetha of we het op video wilden opnemen, omdat we een videorecorder hadden. Dus toen ze terugkwamen nadat ze het Songfestival hadden gewonnen, gingen we dat in ons huis terugkijken.’ De tweeling van het echtpaar Glenmark, die zijn kamer boven de studio had, herinnert zich dat ABBA tot lang na bedtijd steeds weer hetzelfde liedje afspeelde.

Wanneer ABBA de studio in ging, hadden ze melodieën bij zich die al helemaal klaar waren. In de beginjaren zaten Björn en Benny samen in een klein huisje aan de scherenkust en schreven ze voor piano en gitaar. In de loop der jaren veranderde de rolverdeling zodat Benny de muziek alleen schreef, waarna hij en Björn de studio in gingen met de musici en samen het nummer produceerden. De volgende stap was dat Björn een cassette met de instrumentale opname mee naar huis nam om de tekst te schrijven. De

hele muziekproductie was dus al klaar voordat er ook maar één woord geschreven was. Ze hadden het er zelden over waar het nummer over moest gaan, maar volgens Benny ving Björn intuïtief het gevoel van de melodie op.

Björn zegt dat autobiografische interpretaties van zijn teksten niet kloppen. Hij schrijft niet over zichzelf, maar over mensen en relaties, wat een van de redenen is dat ABBA's liedjes zo goed werken in musicals. Zijn teksten, na de ietwat stuntelige eerste jaren, beschrijven alledaagse drama's van mensen die vol in het leven staan. Toen Björn naar huis ging om de tekst voor Benny's 'De lijdende vogel' te schrijven, begon hij te schrijven over een vrouw die een alledaagse dag in haar saaie leven beschrijft. Ze somt op wat er gebeurde op de dag voordat haar leven veranderde door een emotioneel overweldigende ontmoeting.

'Door de manier waarop de melodie is geschreven, wist ik dat het verhaal op een bepaalde manier moest worden opgebouwd, om op een punt in de melodie van 'The Day Before You Came' uit te komen,' zegt Björn in het boek *The Complete Recording Sessions* van Carl Magnus Palm. 'Ik schreef alles op wat ik kon bedenken dat het dagelijks leven kenmerkt. Het was grammaticaal gezien erg moeilijk om het allemaal samen te laten komen omdat het logisch moest zijn.'

'Ik hou echt van dit nummer,' zegt Benny. 'Het voelt heel droevig wanneer je ernaar luistert. De opname is ook droevig, maar de tekst eigenlijk helemaal niet, wat een voorbeeld is van Björns genialiteit. Als je de tekst leest, is het gewoon iemand die vertelt wat ze op een bepaalde dag heeft gedaan: met de metro naar het werk, lunchen, thuiskomen, tv-kijken, een boek lezen. Pas als de tekst wordt gecombineerd met de muziek, besef je dat er iets is gebeurd. Het is een heel intelligente tekst.'

Wanneer de vrouw in de tekst thuiskomt van haar werk, kijkt ze televisie. 'There is not, I think, a single episode of *Dallas* that

I didn't see.' Het feit dat Björn juist *Dallas* koos – geregisseerd door Gunnar Hellström, die op dat moment samenwerkt met Agnetha – in een tekst die gezongen moest worden door zijn ex-vrouw is een detail dat de roddelbladen volledig is ontgaan.

Tegelijkertijd was *Dallas* – een serie over een familie die rijk is geworden met olie – begin jaren 80 verreweg de populairste tv-serie in Zweden. In de VS begon *Dallas* in april 1978. Zweden verbood toen nog commerciële televisie en had tot het einde van de jaren 80 alleen twee publieke zenders die door de staat werden gerund en waarvan de inhoud werd geselecteerd op de educatieve en morele waarde. Het vereren van Amerikaans kapitalisme was niet verenigbaar met de ongeschreven regels van de Zweedse televisie. Zweedse kijkers moesten bijna drie jaar wachten voordat *Dallas* eindelijk werd aangekocht en in januari 1981 werd uitgezonden. De serie werd al snel razend populair, met kijkcijfers van bijna 4 miljoen kijkers in een land met 8,2 miljoen inwoners.

Nadat de eenzame vrouw in 'The Day Before You Came' voor de tv een Chinese afhaalmaaltijd heeft gegeten, leest ze in bed een boek voordat ze in slaap valt. De genoemde auteur is de Amerikaanse feministe Marilyn French, die in Zweden op dat moment actueel was met *The Women's Room* (Ruimte voor vrouwen) en *The Bleeding Heart* (Het bloedend hart).

Dat de keuze voor Marilyn French ergens voor stond, ontging het Britse synthpopduo Blancmange, bestaande uit twee mannen, toen ze in 1984 een populaire cover maakten van 'The Day Before You Came', waarbij ze Marilyn French in de tekst vervingen voor Barbara Cartland, bekend van historische liefdesromans.

Toen 'The Day Before You Came' werd verweven in de plot van *Here We Go Again*, het vervolg op de ABBA-film *Mamma Mia!* uit 2018, werden de referenties bijgewerkt en in ere hersteld. Het nummer wordt nu gezongen door Meryl Streep. *Dallas* is vervangen door *House of Cards*. Het boek dat ze leest is van Margaret